

açıkça

M. ŞÜKRÜ KOÇ

ROBERT KOLEJ

GAZETELERDE, İstanbul'daki Amerikan kolejlerin kapatılmasıyla ilgili haberler çıktı.

— «Son yıllarda, İstanbul'daki kolejlerin, Amerikan hükümetinin, istediği biçimde öğrenci yetiştirmediği için mâli desteğini azaltmasından ötürü, Türk Mütevelli Heyeti üyelerinin Milli Eğitim Bakanlığından yardım istemeye karar verdikleri»nden bahseden cümlesi oldukça ilginçtir.

Osmanlı Devletinin en zayıf döneminde, Saray'ın, bir kaç milyon borç alabilmek üzere, yabancılara ülkenin bütün servetlerini imtiyaz olarak peşkeş çektiği yıllarda, Amerika, Ortadoğu'da, Avrupalı emperyalistlere karşı, melek rolünü oynadı.

Çoğu Osmanlı ülkesine tâbi topraklarda, misyoner örgütleri, Amerikan Hastahaneleri, Kolejleri ve kültür tesisleri kurulmaktaydı.

İngilizleri, bir kaç milyon sterling kredi anlaşması karşılığında:

— Batı Anadolu Demiryolu imtiyazını, Osmanlı Bankası hissedarlarını, Bor madenlerini, tarım ürünleri ihracaatını isteriz! derken,

İngilizler, bir kaç milyon sterling kredi anlaşması karşılığında:

— Bandırma, Turgutlu demiryollarını, Tütün tekeli, askeri malzeme ithalinin imtiyazını başkasına veremezsiniz! diye, Osmanlı sarayına ultimatomlar yağdırırken, Amerikalılar da, harıl harıl kültür üsleri kuruyordu.

Öyle zamanlar gelmiştir ki, İmparatorluk topraklarındaki Amerikan okul ve tesislerinin sayısı, Türk liselerinden, hastahanelerinden daha fazla sayıya ulaşmıştır.

Lozan Andlaşmasıyla, yabancı okulların statüsü tespit edilip, sayıları dondurulurken, Ankara Devrimcileri, yabancı Okulların Kurtuluş Savaşı yıllarında, hangi amaçlarla kullanıldığını daima gözönünde tutmuşlardır.

1923 den sonra, yabancı okullar, Türk Milli Eğitim Bakanlığının denetimi altına sokulmuşlardır.

Ancak, 1950 den itibaren, Amerika'yı yeniden keşfeden DP. İktidarı, tapkı Osmanlı Sarayında oturanların kafasıyla hareket etmiş, her borç anlaşması karşılığında, topraklarımızın altında ve üstünde bulunan bütün zenginliklerimizi ipotek etmiştir.

Nihayet, İstanbul'daki Robert Kolej'in bir Amerikan Üniversitesi olarak yeniden kurulması için bile, Lozan Andlaşmasındaki hükümlere aykırı olarak izin verilmişti. Bir takım tepki-

ler üzerine, Üniversite yerine «Yüksek Okul» statüsünün uygun düşeceği kararlaştırılmıştı.

Bu dönemde, özellikle Amerikan okulları, Türk yetkililerinin teftiş ve denetimlerini kabul etmemeye başladılar.

27 Mayıs devriminden sonra bile, bu okullara giden Türk müfettişler içeriye alınmamışlardır. Bu harekete karşı çıkan milliyetçi memurlar, bir punduna getirilerek görevlerinden alınmışlardır.

Rahmetli Gürsel, ihtilâlin üzerinden bir kaç ay geçmeden, bu Kolejlere misafir edilmiş, DP. Devrinde verilmiş bulunan kanunsuz ruhsatların geri alınması ve sıkı denetimden geçirilmesi önlenmiştir.

Amerikan okulları, uzun süre, AID denilen Amerikan Örgütü tarafından mâli desteğe sahip kılınmıştır. Ancak, 623 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu çıktıktan sonra, yabancı okulların faaliyetleri kanunla sınırlanmıştır.

Bundan sonra, Amerikan Okulları yavaş yavaş kendi faaliyetlerini daraltmaya, önce Talas Amerikan Ortaokulundan başlıyarak, bazılarını kapatmaya girmişlerdir.

Gerçekte, 1923 den itibaren kolejlerin tam birer Türk Lisesi haline getirilme çabası, zamanla, gene devletin zayıf düştüğü dönemlerde gevşetilmmiştir.

Öte yandan, başta Robert Kolej olmak üzere, bütün yabancı okullarında okuyan, hattâ varlıklı aile çocuklarımızda başlayan yabancı emperyalizme karşı duygu ve düşüncelerin su yüzüne vurması, 1863'lerde başlayıp 1950 lerde yeniden nükseden Kültür ve eğitim emperyalizminin son umutlarını da söndürmüştür.

Doğru olan husus şudur ki, Robert Kolej dahil olmak üzere, bütün yabancı okullarda okuyan Türk çocukları, gerçekte, o ülkenin dilini kazanmakta, fakat, eğitim ve kültür emperyalizmine karşı daha bir donanmış olarak yetişmektedir. Onun içindir ki, «Amerikan hükümetinin istediği biçimde öğrenci yetiştirmeyi» öne sürerek, şikayet edenler artık, asıl niyetlerini açığa vurmak durumunda kalmaktadırlar.

Özel Okullar kanunu gereğince, bu yabancı okulların kapatılması yerine, Millileştirilmesi ve birer resmî eğitim kurumu olarak çalışmasına devam etmesi mümkündür.

Şimdi yapılacak iş, bu millileştirme işlemini kolaylaştıracak formülleri bulmaktır.

Böylece yüz yıldır ülkemizde faaliyette bulunan Amerikan Kolejleri ile birlikte, kültür emperyalizmi niyetleri de tarihe gömülmüş olacaktır.

